

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolors arbete med
extra studietid på mellanstadiet vid
Solviksskolan i Ludvika kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av skolors arbete med extra studietid på mellan- och högstadiet. Granskningen vid Solviksskolan i Ludvika kommun omfattar verksamheten i mellanstadiet.

Granskningen utgår från två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger rektor förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?
2. I vilken utsträckning genomför lärarna undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram för granskningen av området, vilka beskrivs i bilaga 2. I den bilagan finns också en beskrivning av hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. För varje delområde bedöms om skolenhetens arbete uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och beskriver inom vilka områden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i hög utsträckning anger Skolinspektionen inte några utvecklingsområden, men kan lämna framtåsyftande kommentarer. Någon redovisning begärs då inte.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Solviksskolan i följande utsträckning:

Rektors kommunikation om och bemanning av extra studietid

Rektorn ger i hög utsträckning förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Undervisningens genomförande

Lärarna genomför i hög utsträckning undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom de granskade områdena fungerar väl. Granskningen avslutas därmed.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive bedömningsområde.

Rektors kommunikation om och bemanning av extra studietid

Det här området handlar om hur rektorn kommunicerar med skolans personal om den extra studietiden och om hur rektorn bemannar den extra studietiden efter elevernas behov. Det innefattar också ifall rektorn ger förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn ger i hög utsträckning förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Rektorns kommunikation om den extra studietiden

Granskningen visar att rektorn kommunicerar med skolans lärare och annan berörd personal om vikten av att lärare och annan personal informerar om och uppmuntrar alla elever att delta i den extra studietiden. Av intervju med rektorn framgår att rektorn informerat lärarna vad lagen säger om extra studietid och syftet med den. Av inkommen dokumentation inför granskningen framgår också att det finns skriftliga rutiner kring hur elever och vårdnadshavare ska informeras om den extra studietiden. Lärarna bekräftar i intervju att rektorn har informerat lärarna både skriftligt och muntligt om den extra studietiden och att rektorn uppmuntrar lärarna att uppmuntra alla elever till att delta i den extra studietiden. Det framgår också att rektorn informerar skolenhetens ledningsgrupp om den

extra studietiden i början av varje läsår och att ledningsgruppen har som uppdrag att föra denna information vidare till respektive arbetslag. I intervju med rektorn framgår att hen informerar elevernas vårdnadshavare om elevernas möjlighet att delta i extra studietid i samband med de föräldramöten som skolan har några veckor in i terminen. Vid föräldramöten finns även tolkar med för att informationen ska nå fram. Enligt lärarna har rektorn också informerat lärarna om att de ska påminna vårdnadshavarna om den extra studietiden via de informationsbrev som lärarna skickar ut och via utvecklingssamtal och elevmöten. Rektorn uppger också att skolan medvetet organiserat den extra studietiden för att uppmuntra elever att delta i den. Enligt rektorn ska det vara enkelt för eleverna att komma dit och det ska inte finnas höga trösklar till att utnyttja möjligheten. Exempelvis har skolan spridit ut den extra studietiden vid tre olika tillfällen, i nära anslutning till ordinarie undervisning, och de har också valt att inte ha föranmälan för att elever ska kunna delta i den extra studietiden.

Rektorn har kommunicerat till lärarna och annan berörd personal att de bör uppmuntra elever som har stora behov av den extra studietiden till att delta, och att dessa behov kan se olika ut. Av intervju med lärare framgår att rektorn har kommunicerat att den extra studietiden framförallt ska vara ett kompensatoriskt stöd för eleverna. Därför ska studietiden särskilt riktas till elever som inte har förutsättningar att få ett adekvat stöd hemifrån med skolarbetet. Samtidigt har rektorn tydliggjort att alla elever är välkomna till den extra studietiden. Det kan vara elever med olika typer av behov, som exempelvis elever som behöver mer utmanande uppgifter, har svårt att nå målen, eller inte har bra förutsättningar att arbeta med skolarbetet hemma.

Rektorn har klargjort för lärarna att innehållet i den extra studietiden ska utgå från elevernas behov och ha en tydlig koppling till ordinarie undervisning. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att det inte är fokus på annat undervisningsinnehåll på den extra studietiden utan fokus på det som eleverna arbetar med på de ordinarie lektionerna. Rektorn har också klargjort att det är ordinarie lärare som tillsammans med eleverna planerar och följer upp det eleverna arbetar med under den extra studietiden. Det finns också skriftliga rutiner för hur den extra studietiden ska bemannas och vilken typ av arbetsuppgifter elever kan arbeta med. Enligt lärarna har rektorn tydliggjort hur genomförandet av den extra studietiden ska gå till.

Rektorns bemanning av den extra studietiden

Rektorn har på en övergripande nivå god kännedom om elevernas behov. Av intervju med rektorn framgår att hen tillsammans med skolans personal analyserar elevernas resultat och att hen känner till elevernas behov. Inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet görs enligt rektorn analyser av verksamhetens behov på enhets- och förvaltningsnivå. Det görs bland annat kontinuerliga terminsutvärderingar på skolenheten och då förs även diskussioner om eventuella

förändringar behöver göras i elevernas undervisning. Rektorn säger att det i grund och botten handlar om att personalen ska ha kännedom om elevernas individuella behov och utgå från det när de planerar och möter eleverna. Rektorns uppföljning har visat att det är en stor andel elever som inte har uppnått kunskapskraven i alla ämnen. Enligt rektorn är det språkutvecklande arbetet viktigt i samtliga ämnen vilket skolenhetens personal för gemensamma diskussioner om. Många elever behöver mycket stöd kring språket, även när de är födda i Sverige. Det finns enligt rektorn en medvetenhet hos all personal om att ge språklig stöttning i alla ämnen och att den extra studietiden ger eleverna en extra möjlighet till mängdträning för att lyfta språket för att på så sätt lyfta elevernas ämneskunskaper.

Rektorn bemannar den extra studietiden med hänsyn till elevernas behov. Av intervju med rektorn och lärare framgår att den extra studietiden vanligtvis bemannas med två till tre lärare samt två speciallärare, en socialpedagog och studiehandledare på modersmål. Den extra studietiden bemannas av elevernas ordinarie lärare där flertalet lärare också har en bred ämneskompetens och bemanningen utgår också från de behov som uppföljningen av elevernas kunskapsresultat visat. Totalt ges extra studietid vid tre tillfällen varje vecka, två morgontider och en eftermiddagstid. Av intervju med rektorn framgår att hen varje vecka följer upp så att den extra studietiden möter elevernas behov. Rektorn följer exempelvis upp vilka elever som går till den extra studietiden och vilka uppgifter de arbetar med. Hen frågar även om bemanningen är tillräcklig eller om de behöver ändra på något kring det. Detta görs i samband med ledningsgruppsträffar där också arbetslagsledare deltar. Rektorn uppger exempelvis att de utifrån ett identifierat behov hos eleverna har utökat bemanningen med studiehandledare på modersmålet på den extra studietiden. Vidare uppger rektorn att studietidstillfällen på torsdagar har bemannats med lärare i praktisk-estetiska ämnen för att ge en möjlighet till studietid även i dessa ämnen. Rektorn har emellertid sett ett behov att även vid dessa pass komplettera bemanningen med lärare som undervisar i ämnet matematik.

Förutsättningar för planering och uppföljning av extra studietid

Granskningen visar att rektorn ger förutsättningar för lärares planering och uppföljning av den extra studietiden. Av intervjuer med rektorn och lärare samt inkommen dokumentation framgår att lärarna har arbetslagsmöte, då både lärare och elevhälsopersonal deltar, varje vecka och att det vid dessa möten finns en stående punkt som handlar om planering och uppföljning av den extra studietiden. Både rektorn och lärarna berättar att arbetslagen planerar, organiserar och följer upp den extra studietiden på uppdrag från rektorn. Lärarna uppger att rektorn har gett lärarlaget stort mandat att påverka och planera så som de själva tycker blir bra, utifrån de behov eleverna har, vilket rektorn också följer upp varje vecka med arbetslagsledaren. Rektorn berättar att lärarna utvärderar den extra studietiden i arbetslagen och skickar vidare information kring exempelvis behov av bemanning utifrån elevers behov till ledningsgruppen. Ledningsgruppen träffas varje vecka för

att följa upp verksamheten och eventuellt göra förändringar. När lärarna har sett behov så har rektorn exempelvis ökat bemanningen. Lärarna uppger att de gemensamt i arbetslaget diskuterar och testat nya idéer kring hur de kan utveckla arbetet på den extra studietiden.

Undervisningens genomförande

Det här området rör undervisningens genomförande inom den extra studietiden. Med genomförande avses i detta sammanhang planering, genomförande och uppföljning av den extra studietiden.

Lärarna genomför i hög utsträckning undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Lärares information och uppmuntran om att delta i den extra studietiden

Granskningen visar att lärarna informerar och uppmuntrar eleverna utifrån deras olika behov till att delta i den extra studietiden. Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att det finns en samsyn bland personalen om vikten av att arbeta aktivt för att skapa en positiv attityd kring den extra studietiden. Det handlar också om att prata om den extra studietiden som en möjlighet för eleverna att få extra tid och hjälp med skolarbetet. Enligt lärarna framgår att de informerar både elever och vårdnadshavare om att den extra studietiden är frivillig och att den är öppen för alla elever oavsett vilka behov de har. Exempelvis uppmuntras såväl elever som av olika anledningar har svårt att nå målen som elever vilka är i behov av mer utmanande uppgifter. Lärarna påminner eleverna om den extra studietiden varje vecka, ofta i samband med morgonsamlingen, och tiderna för den extra studietiden står på tavlan i klassrummen. Om eleverna varit sjuka eller missat något så brukar lärarna prata med den enskilda eleven om möjligheten att ta igen arbetet på den extra studietiden. Lärarna riktar sig ibland även till hela klassen och säger att de som inte gjort färdigt uppgiften kan göra det på den extra studietiden nästföljande dag. Enligt rektorn och lärarna informerar lärarna även elevernas vårdnadshavare om den extra studietiden via månadsbrev och vid elevernas utvecklingssamtal. Lärarna kontakter även vårdnadshavare vid andra tillfällen för att uppmuntra elever att delta i den extra studietiden. Av intervjuer med rektorn framgår vidare att ungefär 30 procent av eleverna i årskurs 4-6 deltar återkommande vid den extra studietiden. Av intervjuer med elever som oftast inte deltar i den extra studietiden framgår att de känner till att den extra studietiden finns och att den är öppen för alla elever. Eleverna uppger vidare att den extra studietiden är ett tillfälle att få mer utmanande uppgifter, fördjupa sina kunskaper, arbeta med läxor eller ta igen skolarbete.

Lärares planering av den extra studietiden

Det är elevernas ordinarie lärare som planerar de arbetsuppgifter eleverna arbetar med under den extra studietiden. Av intervjuer med lärare och elever framgår att innehållet är anpassat efter elevens behov och har en tydlig koppling till ordinarie undervisning. Lärarna uppger att eleven tillsammans med ordinarie lärare kommer överens om att eleven exempelvis ska arbeta med klockan eller med att lära sig läsa mellan raderna på den extra studietiden. Även elever uppger att de samtalar med sin lärare kring vad de ska arbeta med under den extra studietiden. Av intervju med lärare framgår vidare att eleverna har med sig det material de ska arbeta med. Elever föreslår ibland själva vad de vill arbeta med och då kan lärare i dialog med eleven komma överens om vad eleven ska arbeta med för att eleven exempelvis ska utveckla sin läsning eller skrivning. Det är även elever som går på den extra studietiden för att fördjupa sig eller utmana sig i ett ämne. Det är både ämneslärare och mentorer som planerar elevens arbete till den extra studietiden. De som arbetar som ämneslärare brukar också stämma av med mentorn vad eleven ska arbeta med, då mentorn har mer överblick. Det framgår i intervjuer med rektorn och lärarna att lärarna ofta stämmer av dagen före den extra studietiden vilka elever som ska gå dit, vad de ska arbeta med, och lägger fram materialet på elevens bänk så att det är tillgängligt nästa morgon.

Planeringen kommuniceras till eller samplaneras med den eller de lärare som leder den extra studietiden. Av intervju med lärare och av Skolinspektionens observation framgår att alla elever har med sig en loggbok till den extra studietiden. I loggboken antecknar ordinarie lärare vad eleven ska arbeta med och på så sätt får lärare på studietiden sådan information. De lärare som bemannar den extra studietiden skriver i loggboken om de uppgifter eleverna arbetat med varit för enkla eller för svåra för eleven. Intervjuade uppger att rutinen med loggbok är relativt ny och syftet är att stärka kommunikationen mellan lärarna. Loggboken har enligt lärarna bidragit till att den extra studietiden blivit ännu bättre men eftersom arbetet med loggboken nyligen infördes ser lärarna att arbetet med loggboken kan utvecklas mer framöver.

Genomförande av extra studietid

Elever som deltar i den extra studietiden ges vid behov ett aktivt lärarstöd och lärarna genomför undervisningen utifrån elevens planering på ett sådant sätt att eleverna upplever den som stimulerande. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att elever som deltar i den extra studietiden främst arbetar individuellt och att det finns förutsättningar för lärarna att ge varje elev ett aktivt lärarstöd i arbetet. Av intervju med elever framgår att det är olika lärare som bemannar den extra studietiden och att eleverna får den hjälp som de behöver. Lärarna och rektorn uppger även att de kontinuerligt ser över bemanningen av den extra studietiden för att säkerställa att alla elever får ett aktivt lärarstöd. Enligt rektorn är den enskilda dialogen mellan lärare och elev viktig för att hitta arbetsuppgifter som eleven finner

relevanta och stimulerande. Lärarna uppger att eleverna i och med den extra studietiden får lära sig att ta eget ansvar och att eleverna i samtal med lärarna uttrycker att den extra studietiden är rolig och att eleverna känner sig stolta när de varit på den extra studietiden. Även elever uppger i intervju att lärare uppmuntrar dem i arbetet och att elever går dit för att de tycker att det är roligt att lära sig mer. Av Skolinspektionens observation framgår att lärarna stödjer eleverna genom att finnas till hands och förklara eller utveckla saker eleverna tycker är svårt. Lärarna visar också intresse för det eleverna arbetar med genom att ställa frågor. Eleverna deltar aktivt under den extra studietiden och lärarna uppmärksammar eleverna på olika sätt, exempelvis genom att berömma deras försök och insatser.

Lärares uppföljning av den extra studietiden

Ordinarie lärare pratar med elever som varit på den extra studietiden om vad de arbetat med och hur det fungerat samt stämmer vid behov av med läraren för den extra studietiden. Av intervju med rektorn och lärare framgår exempelvis att de ordinarie lärarna följer upp tillsammans med eleverna vad de har arbetat med under den extra studietiden. Lärarna kan exempelvis ställa frågor om uppgifterna varit på rätt nivå, om de varit för svåra eller om eleverna haft problem med någon uppgift. Eleverna bekräftar att deras ordinarie lärare brukar fråga hur arbetet har gått efter att de har varit på den extra studietiden. Av intervju med lärare framgår vidare att de följer upp på arbetslagstid hur den extra studietiden fungerat. Det förekommer också att lärare använder elevernas loggbok för att meddela vad eleverna har arbetat med under den extra studietiden.

På Skolinspektionens vägnar

X Tobias Thorén

Beslutsfattare
Signerat av: Tobias Thorén

X Sara Algulin

Föredragande
Signerat av: Sara Algulin

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Maja Beckman deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Besöket i Solviksskolan genomfördes den 16-17 januari 2024. Ansvariga utredare var Sara Algulin och Maja Beckman.

Vid Solviksskolan i Ludvika kommun bedrivs utbildning i förskoleklass och grundskolans årskurser 1–6. Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök hade skolenheten 263 elever. Granskningen omfattar grundskolans årskurser 4–6, som omfattade 133 elever när skolan besöktes. Skolenheten leds av en rektor och två biträdande rektorer.

Bilaga 2: Underlag för bedömning

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- Två gruppintervjuer med lärare.
- Två gruppintervjuer med elever.
- En intervju med rektorn.
- En observation av undervisningen vid extra studietid.
- Insända dokument och skriftliga svar på frågor från rektorn.

Innan beslut har fattats har underlaget kommunicerats med huvudmannen.

Bedömningsområden

Bedömningarna görs i relation till kvalitetskriterier som Skolinspektionen tagit fram inom ramen för granskningen.

Inom respektive område granskas skolenhetens arbete inom följande delar:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger rektorn förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

- Rektorns kommunikation om den extra studietiden.
- Rektorns bemanning av den extra studietiden.
- Förutsättningar som rektorn ger för planering och uppföljning.

Frågeställning 2: I vilken utsträckning genomför lärarna undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

- Lärarnas information och uppmuntran till elever om att delta i den extra studietiden.
- Lärarnas planering av den extra studietiden.
- Genomförande av den extra studietiden.
- Lärarnas uppföljning av den extra studietiden.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/arbetet-med-extra-anpassningar-och-sarskilt-stod-under-elevernas-hela-dag-i-skolan-och-i-fritidshemmet/>

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde 1 och 2

10 kap. 5 a § skollagen (2010:800)

Elever i årskurs 4-9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör.

Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden enligt 5 §. *Lag (2022:730).*

Prop. 2021/22:111 *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*

Av propositionen framgår bland annat att den extra studietiden ska ge elever möjlighet att få stöd i skolarbetet. Det kan handla om hjälp med läxor men även annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid. Den extra studietiden riktar sig till alla elever, oavsett hur långt eleven kommit i sin kunskapsutveckling. Den extra studietiden ska ge elever möjlighet att ta igen, befästa eller fördjupa sina ämneskunskaper. Den extra studietiden ska även kunna användas av elever för att utveckla och använda olika inlärningsstrategier samt för att planera, genomföra och utvärdera det egna lärandet.

Vidare framgår att den extra studietiden ska vara undervisning inom grundskolan. Lärare ska ansvara för och leda den extra studietiden men även annan lämplig personal kan medverka. Rektorn ansvarar för organiseringen av den extra studietiden på respektive skolenhet. Huvudmannen har det övergripande ansvaret för att den extra studietiden anordnas samt närmare definierar verksamhetens innehåll. Huvudmän ska få anordna extra studietid genom fjärrundervisning under samma förutsättningar som för övrig fjärrundervisning i grundskolan.¹

¹ Prop. 2021/22:111 *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 12-20.